

5. BÖLÜM

YOĞUN BAKIMDA ETİK YAKLAŞIMLAR

Sibel ŞENTÜRK⁵

Giriş

Yoğun bakım üniteleri (YBÜ), hastalara teknolojik olarak en gelişmiş yaşam sürdürme tedavilerinin verildiği yerler olup, hastanelerin ayrılmaz bir parçasıdır. YBÜ'de verilen tedaviler pahalı ve kaynak sağlamada sorunlar yaşanmasına rağmen, ciddi ve çoklu organ işlev bozukluğuna sahip hastaların yaşamını sürdürebilir bir şekilde tutmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte YBÜ ölümün yaygın olduğu ve yaşam sonu bakımın sıklıkla sağlandığı ventilatörler, infüzyon pompaları, monitörler ve diyaliz makineleri gibi ileri teknolojiye sahip ekipmanların yer aldığı ortamlardır ^(1,2).

Önceki yıllarda ölümle sonuçlanan çoğu hastalıkta ileri teknolojik tıbbi girişimler ve yoğun bakımlarda verilen hizmetlerle birlikte iyileşme sağlanabilmektedir. Ancak bazı durumlarda, en gelişmiş teknolojik girişimler bile kısıtlı kalabilmektedir. Kimi uygulamalar bir hastayı hayata bağlarken bazı hastalarda da yalnızca ölümü ertelemektedir. Yoğun bakım ünitelerinin çok yönlü ve kompleks yapıları nedeniyle birçok problemde beraberinde gelmektedir ⁽³⁾. Yoğun bakım ünitelerinin odak noktası yaşamı sürdürmek olduğundan, yüksek kaliteli yaşam sonu bakımın verilmesi özellikle zor olabilir ve sağlık profesyonelleri genellikle hayat kurtarmanın ve yaşam sonu bakımı sağlamanın sorumlulukları ile karşı karşıya kalırlar. Kritik bakımın doğası gereği, yalnızca hayatta kalma olasılığı değil, aynı zamanda hayatta kalma ile ilişkili yaşam kalitesi açısından da yaşamı sürdüren tedavilerin yararlılığı konusunda sıklıkla zor kararlar alınması gerekir. Yatak kapasitelerinin sınırlı sayıda olması ve yüksek maliyet nedeniyle yoğun bakımlara kabul edilecek hastalarında uygun bir şekilde triyajlarının yapılması ve hastalar arasında önemli kaynakların harcanmasının adil olması konusunda da

⁵ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu, sibelsenturk@mehmetakif.edu.tr

KAYNAKÇA

1. Curtis JR, Vincent J-L. Ethics and end-of-life care for adults in the intensive care unit. *Lancet*, 2010; 375:1347-53. Doi: 10.1016/S0140-6736(10)60143-2.
2. Tunlind A, Granström J, Engström Å. Nursing care in a high-technological environment: experiences of critical care nurses. *Intensive and Critical Care Nursing*, 2015; 31:116-123. Doi: 10.1016/j.iccn.2014.07.005.
3. İbrahimoğlu Ö. Son dönem yoğun bakım hastalarının bakımında etik sorunlar ve etik yaklaşım. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 2017; 4(3): 216-220.
4. Babayigit M, Tural ZB, Dereli N, et al. Yoğun bakıma hasta transferinde doğru bilgilendiriliyor muyuz? *Türk Yoğun Bakım Derneği Dergisi*, 2016; 14:54-58. Doi: 10.4274/tybdd.62207.
5. Tel H. Yoğun bakım ünitelerinde sık karşılaşılan etik sorunlar. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2012; 1:30-38.
6. Özer, N. (2016). Yoğun bakımda etik sorunlar. F. Eti Aslan, N. Olgun (Eds.), *Yoğun bakım gelişmiş semptom ve bulguların yönetimi* içinde (s. 97-111). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
7. Özel F, Durmaz Akyol A. Ethical dilemmas in critical care: review. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 2014; 6(1): 38-45.
8. Yüzkat N, Çeğin MB, Soyoral L, et al. Terminal dönemdeki bir hastada karşılaşılan etik belirsizlik sekizinci kateter. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*, 2015; 6(2):196-198. Doi: 10.5799/ahinjs.01.2015.02.0517.
9. Serdaroğlu EB. Ötanazi-ölme hakkı. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016; 22(3):463-491.
10. T.C. Resmî Gazete (1998). Hasta Hakları Yönetmeliği (1998). (07.06.2020 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden ulaşılmıştır).
11. T.C. Resmî Gazete (2004). Türk Ceza Kanunu (2004). (07.06.2020 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
12. Erkekol FÖ, Numanoğlu N, Ural Gürkan Ö, et al. Yoğun bakım ünitelerine ilişkin etik konular. *Toraks Dergisi*, 2002; 3(3): 307-316.
13. Akyıl, R.Ç. (2017). Yoğun Bakım ünitesinde yaşanan etik ikilemler ve karar verme süreci. Akyol AD (Ed), *Yoğun bakım hemşireliği* içinde (s. 406), İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri.
14. Yıldızhan S, Rızalar S. Yoğun bakımda beyin ölümü gelişen bireyin ve ailesinin hemşirelik bakımı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 2019; 23(3): 185-194.
15. Parlak Ş. Organ bağıışı ve organ naklinde ortaya çıkan sorunlar. *TBB Dergisi*. 2009; 83:189-222.
16. Elmas İ, Tepehan Eraslan S. Beyin ölümü kavramı ve organ transplantasyonu. *Türkiye Klinikleri J Foren Med-Special Topics*. 2016; 2(1): 8-11.
17. Süren ÖK. Organ ve doku naklinin yasal ve etik açıdan incelenmesi. *TBB Dergisi*. 2007; 73:174-195.
18. Ertin H. Organ bağıışı ve transplantasyon tıbbi: etik çerçeve ve çözüm tartışmaları. *İş Ahlakı Dergisi*, 2014; 7(2):91-120. Doi: 10.12711/tjbe.2014.7.2.0154.
19. Akpir K. Yoğun bakım etiği. *Türk Yoğun Bakım Derneği Dergisi*, 2010; 8:77-84. Doi: 10.4274/tybdd.08.06.
20. Oktay Dinç EA. Ortopedi ve travmatoloji uygulamaları açısından aydınlatılmış onam. *TOTBİD Dergisi*. 2020; 19: 38-50. Doi:10.14292/totbid. dergisi. 2020.07.

21. Tümer AR, Karacaoğlu E, Akçan R. Cerrahide aydınlatılmış onam ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri. *Ulusal Cerrahi Dergisi*, 2011; 27(4), 191-197. Doi: 10.5097/1300-0705.UCD.1167-11-02.
22. Demir M. Palyatif bakım etiği. *Yoğun Bakım Dergisi*, 2016; 7: 62-6. Doi: 10.5152/dc-bybd.2016.1202.
23. Özkaya, H., İlkılıç, İ. (2019). Palyatif tıp uygulamalarında etik sorunlar. İlkılıç İ, Özkaya H, Uçar A (Eds.), *Tıbbi, hukuki, manevi ve etik boyutlarıyla palyatif tıp* içinde (s. 67-81). İstanbul: İSAR Yayınları.
24. Yaşar Soydan N, Cansız SA, Aydoğan S, et al. Yoğun bakımda kişi kavramı ve mahremiyet ilkesi. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics*, 2016; 2(1): 1-11.
25. Bayır H, Yıldız İ, Koçoğlu E, et al. Yoğun bakım ünitesi hastalarında hepatit b, hepatit c ve HIV seroprevalansı. *Türk Yoğun Bakım Derneği Dergisi*, 2015; 13: 75-8. Doi: 10.4274/tybdd.51422.
26. Fincancı M. AIDS ve viral hepatitler. *Yoğun Bakım Dergisi*, 2007; 7(1): 91-93.